

ถ้าเคารพ

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหารธรรม วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

หลวงพ่ : “เรื่องการปฏิบัติตัวของพระสงฆ์” เวลาเรื่องการปฏิบัติตัวของพระสงฆ์ เวลาคนไปวัดๆ เวลาไปวัดนะ ถ้าไม่มีพื้นฐานการศึกษาเลยก็ไม่ว่าอะไรผิดอะไรถูก

เวลาเราอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่เจี๊ยะท่านสอนนวโกวาท ให้ญาติโยมเรียน แต่ตอนนี้พวกญาติโยมเรียนนักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก นั้นแหละวินัยของพระ ที่นี้พอเขาารู้ของเขาแล้ว พอรู้ คนรู้มันเห็นใจ มันคิดเป็น ทำเป็น ถ้าคนไม่รู้ละ ก็เชื่อตามนั้นนะ เชื่อตามๆ กันมาฉะนั้น

ถาม : เรื่อง “การปฏิบัติตัวของพระสงฆ์”

กราบนมัสการขอโอกาสท่านอาจารย์ได้โปรดเมตตาให้ความกระจ่างในการปฏิบัติตัวของพระสงฆ์ในเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เห็นแล้วไม่น่าจะถูกต้องดังนี้

๑. พระสงฆ์บวชมาหลายพรรษาแล้ว ไม่ต่ำกว่า ๑๕ พรรษา เข้ามานั่งในวิหารเพื่อรอทำวัตรสวดมนต์ร่วมกับผู้หญิงหรืออุบาสิกาคงได้หรือไม่คะ น่าจะรอเข้ามาพร้อมกับพระองค์อื่นๆ หรือมีผู้ชายเข้ามาด้วย

๒. ในขณะที่ทำวัตรสวดมนต์เย็น พระที่มีพรรษามากมักจะลุกออกไปหลังจากสวดบทสรรเสริญพระรัตนตรัยจบ หรือในขณะที่สวดบทพุทธมนต์อยู่ยังไม่จบท่านก็ลุกออกไป

หากท่านไม่พร้อมที่จะทำวัตรร่วมกับหมู่คณะ ก็น่าจะขออนุญาตทำวัตรเองที่กุฏิ จะได้ไม่ต้องลุกออกไปในขณะที่ทุกคนกำลังร่วมกันสวดบทพุทธมนต์อยู่ มันเหมือนไม่เคารพพระธรรม ถ้าเป็นที่วัดของท่านอาจารย์ ท่านจะอนุญาตให้ทำเช่นนี้ได้ไหมคะ โยมไม่เคยเห็นพระวัดป่าที่ไหนทำกันอย่างนี้เลยคะ

๓. ผ่านีสีหนะที่พระสงฆ์ใช้รอนั่ง เป็นพระวินัยให้พระท่านถือปฏิบัติใช้รอนั่งทุกครั้ง หรือเปล่าคะ เพื่ออะไร ถ้าพระท่านไม่ปูลองนั่ง จะผิดวินัยไหมคะ

๔. เป็นพระบวชหลายพรรษาแล้ว เวลาเมื่อมีญาติโยมถวายปัจจัย มักจะให้เณรที่บวชช่วง ฤดูร้อนหรือปิดเทอมเป็นคนถือปัจจัยไว้ให้ แล้วเณรจะผิดศีลไหมคะ เพราะถือเงินไว้ให้พระ อาจารย์ไม่ใช่เงินของเณร

รบกวนพระอาจารย์คะ

ตอบ : นี่ยุให้พระแตกต่างกัน เวลาเอาเรื่องของพระมาถามไง เรื่องวินัยๆ มีการศึกษาเรื่อง วินัย ตอนนี้อย่าจะมาพินทุ

สมัยเด็กๆ เราเรียนเรื่องพระพุทธศาสนา เรื่องศีลธรรม แต่ตอนหลังนี่เพราะว่าเป็นเรื่อง การเมือง มีการแข่งขันกันแล้วก็ไปลดไปทอน จนมีอยู่ช่วงหนึ่งว่างไป จนพื้นฐานการเข้าใจ พระพุทธศาสนาของคนมันเลือนรางไป แต่ตอนนี้เขาพยายามฟื้นฟูกันใหม่

ถ้าฟื้นฟูกันใหม่ก็นี้ไง เรื่องธรรมและวินัย เรื่องธรรมวินัยของพระให้ชาวโลกเขารู้จัก บริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยนี้ ไว้ ต่างคนต่างมีหน้าที่

ภิกษุ ภิกษุณีเป็นนักรบ รบกับกิเลสของตน อุบาสก อุบาสิกาเป็นผู้ส่งเสริม แล้วเขา รู้ ธรรม เขารู้วินัยกัน ถ้าภิกษุ ภิกษุณีทำตัวเหลวไหล อุบาสก อุบาสิกาเขาไม่ใส่บาตร

ในสมัยพุทธกาลเขาแอนตั้นะ เวลาพระทำผิด เขาไม่ใส่บาตร ไม่ใส่บาตรจนต้องกลับไป เฝ้าพระพุทธเจ้า ไปอ้อนวอนพระพุทธเจ้ามาเคลียปัญหาให้ นี่ในสมัยพุทธกาลก็มี

แต่นี้ก็เหมือนกัน ถ้าเรามีการศึกษา เรามีความเข้าใจ มันก็จะช่วยกันจรรโลงศาสนาให้ แว่ววาว นี่พูดถึงว่าความรู้ความเข้าใจของคนนะ

ฉะนั้นว่า เวลาที่มีความเห็นแล้ว พอไปวัดไปวา ก็อย่างนี้ มันเป็นเรื่องแบบว่า เวลาโยมไป วัด เราเข้าไปเราก็ไปเห็นว่าท่านทำถูกทำผิด จะมองว่าจับผิดก็ไม่ใช่ แต่เราก็เห็นของเราละ

แต่เนี่ยพูดถึงเรื่องพระ ข้อที่ ๑. เวลาพระบวชหลายพรรษาเข้าไปแล้ว ไม่ต่ำกว่า ๑๕ พรรษา จะเข้าไปรอสวดมนต์ในโบสถ์ เข้าไปกับผู้หญิงตัวต่อตัวได้หรือไม่ น่าจะรอให้มาพร้อมกัน

เนี่ยเรารู้ เราก็ก็นึกเรื่องวินัยงั ลับหูลับตา ลับหูลับตา ผู้ที่เชื่อถือได้ ถ้ามาพูดสิ่งใด ปรับอาบัติสิ่งใดให้เป็นอย่างนั้น ถ้าผู้ที่เชื่อถือได้ แต่ถ้ามันเพื่อไม่ให้เหตุการณ์เกิดขึ้น เหมือนกับนี้

น่าจะให้มีคนอื่นมาด้วย บุคคลที่ ๓ เป็นพยาน

ฉะนั้น เวลาสวดมนต์ทำวัตรในวัดขึ้นมา เขาสวดมนต์ทำวัตรกัน เวลาเขานัดหมายกันไป นี่เป็นทีนัดหมาย ถ้าเขาไปนั่งอยู่ที่นั่นก่อน ผู้หญิงไปก่อนหรือพระไปก่อนอยู่ที่นั่นคนเดียวองค์เดียว ถ้าคนไปนั่งข้างหน้า มันไม่เห็นข้างหลังละ

เราจะบอกว่า คนนะ เวลาทำวัดทำวาหรือว่าอยู่ในพื้นที่วัดมันคุ้นชินไง ความเคยชิน ความคุ้นชินของเรามันปล่อยปละละเลย แต่ถ้ามันเป็นคนที่มาจากข้างนอก มันมองแบบว่ามันเป็นปัจจุบัน มันก็บอกว่าไม่ควร

แต่ถ้าคนที่มันคุ้นมันชิน มันเคยชินไง พอมันเคยชินว่าเดี๋ยวก็มาสวดมนต์ เดี่ยวพระก็มาก็มาก่อนมาอะไร ใ้เนี่ยเราจะบอกว่าความเคยชิน ความเคยชิน ความคุ้นชิน มันเลยเผอเรอก็ได้ แต่ถ้าเป็นความผิดใหม่ ผิดทั้งนั้นนะ กฎหมายผิดมันคือผิดไง อยู่กันสองต่อสองผิดทั้งนั้นนะ แล้วถ้าผิด ทำไมเขาทำ

นี่เขาบอกว่าบวชมา ๑๕ พรรษานะ เขาว่า แล้วเวลาไปสวดมนต์ผิดหรือไม่ผิด

เราจะบอกว่า ใ้เรื่องผิดวินัย ผิดอยู่แล้ว มันไม่สมควรอยู่แล้ว ถ้ามันผิดแล้วไม่สมควรด้วย แล้วเวลาเขาทำ เวลาเขาทำ ถ้าในวัดนั้นเขาคอยตักเตือนก็ได้ มันอยู่ที่หัวหน้าไง หัวหน้าที่ปกครอง ถ้าปกครองที่ดีงามมันก็ดีงามไป ถ้าปกครอง หัวหน้าหัวไม่ส่าย หางไม่กระดิก หัวนี้สำคัญ ถ้าหัวไม่ส่าย หางกระดิกไม่ได้ ถ้าหัวมันส่าย หางมันก็กระดิก นี่พูดถึงว่าในการปกครอง

นี่ข้อที่ ๑. ว่าผิดใหม่ ผิด แล้วทำอย่างไรละ ทำอย่างไร

นานาจิตตัง มันเป็นเรื่องของเขา

นี่พูดถึงว่าถ้าอยู่กันสองต่อสองผิอยู่แล้ว แต่ว่าโดยเหตุการณ์ เราจะบอกว่าผิ แล้วก็จะเพ่งโทษเขา มันก็อย่างที่เรารู้คำว่า “ความเคยชิน” มาก่อน มาหลัง ก่อนทำวัตร เขาเขียนว่า “ก่อนทำวัตร พระท่านเข้ามานั่ง แล้วก็ผู้หญิงเข้ามานั่งตัวต่อตัวก่อนทำวัตร”

แสดงว่าก่อนทำวัตร เดี่ยวจะมีพระตามมา มันก็เลยเป็นความคุ้นชินการว่าเรามาก่อน มาหลัง แบบว่ามันไม่มีหลักฐานชัดเจนว่าจะให้ตัดสินใจอย่างไร แต่ถ้าพูดถึงว่าอยู่ตัวต่อตัวผิใหม่ ผิ แล้วถ้าความเคยชินอย่างนี้ ถ้าทำสิ่งใดแล้วมันแบบว่ามันไม่ชัดเจน มันก็เป็นแบบนี้ให้คนเห็นแล้วเขาสงสัย

แล้วว่า “หลวงพ่อกำลังทำอะไร”

หลวงพ่อก็ตัดสินไปตามนั้น

“๒. ขณะที่สวดมนต์ทำวัตรเย็น พระที่มีพรรษามากมักจะลุกออกไปก่อน เวลาสวดสรรเสริญรัตนตรัยเสร็จ แล้วยังไม่สวดให้จบ ท่านก็ลุกไป”

อันนี้มันเป็นการปกครองนะ ถ้าบอกว่า ถ้าเขาจะร่วมทำวัตร ถ้าเขาไม่พร้อมก็ไม่ควรมา ถ้าถึงเวลาถ้าจะสวดมนต์ให้สวดที่ถูกต้องได้ นี่เขาพูดให้จบเลย

เพราะอะไร เพราะว่าเวลาสวดมนต์ๆ โดยทั่วไปนะ ถ้าเป็นหลวงปู่มั่น หลวงตาพระมหาบัว ท่านไม่ค่อยรวมสวดมนต์ตอนที่ศาลา ท่านจะให้สวดส่วนตัว เพราะหลวงตาหรือครูบาอาจารย์ที่นักปฏิบัติ เวลาท่านนั่งที่หนึ่ง ๗ ชั่วโมง ๘ ชั่วโมง หรือนั่งแล้วท่านจะลุกไปเดินมันถนัดกว่า

คำว่า “ถนัด” ถ้าทำส่วนตัว ถ้าทำส่วนตัว ดุสิ หลวงตาท่านบอกเลย ต้องมีศรัทธา ถ้าบอกว่านั่งตลอดรุ่ง ต้องตลอดรุ่ง เพราะส่วนตัวมันมีศรัทธาแล้วมันทำได้จริง

แต่ถ้ามันส่วนรวม ส่วนรวมมีประโยชน์ อย่างเช่นสายหลวงปู่ฝั้น สายหลวงปู่ฝั้นท่านจะทำวัตรแล้วท่านจะเทศน์ เพราะหลวงปู่ฝั้นเมตตาธรรม ท่านมีเมตตามาก เวลาเมตตามาก ท่านจะสวดเต็มศาลาเลย แล้วก็เทศน์ ๔ พุ่ ๕ พุ่ แล้วเข้าเดี่ยวตี ๔ ตี ๕ มาอีกแล้ว ท่านใช้สุขภาพท่านสมบูรณ์สมบัตินมาก ท่านถึงเจ็บไข้ได้ป่วยแล้วเสียไปก่อนกำหนด ว่าอย่างนั้นเลย

เพราะหลวงตาท่านเห็นอย่างนั้นนะ เพราะหลวงตาท่านก็เคารพหลวงปู่ฉัน ท่านไปหาหลวงปู่ฉัน ขอรับรองเรื่องนี้ เรื่องญาติโยม ขอรับรองแล้วขอรับรองอีกนะ แล้วเวลาหลวงปู่ฉันท่านเจ็บไข้ได้ป่วย เวลาท่านเสียไป

หลวงตาท่านบอกว่าเวลาโยมมา ไฟเหลือง ท่านพูดเอง เวลาท่านคุยกับพระเณร เช่น เวลาคนจะมา ที่เขามาสนทนาธรรมได้ประโยชน์ไหม ได้ แต่ถ้าพระกำลังเจ็บไข้ได้ป่วย หรือพระกำลังไม่สบายแล้วสมมุติสมมุติใช้ร่างกายจนเกินไป ร่างกายหรือชีวิตมันได้ยาวขึ้นไปหน่อย มันก็สั้นขึ้น มันเพื่อประโยชน์กับโลก มันก็เลยได้น้อยลง

ฉะนั้น สิ่งที่เวลาท่านบอกไฟเหลือง คือไม่ให้พบ ไม่ให้เข้า หรือไล่ออกไป อันนี้เพื่อรักษาผลประโยชน์ข้างหน้าใจ ก่อนหน้านั้นมามันก็รับมาแล้ว ๔-๕ ชุด แล้วยังจะมานี้อีก แล้วจะต่อไปอีก แล้วจะจบเมื่อไหร่ล่ะ แล้วจะจบเมื่อไหร่ล่ะ ฉะนั้น เวลาพวกนี้ให้กลับไปก่อน แล้วคราวหน้าค่อยมาใหม่ก็ได้

เวลาหลวงตา ครูบาอาจารย์เราท่านก็เห็นพระที่ท่านรับแขก ท่านต่างๆ เห็นมามาก แล้วผลมันตอบสนองอย่างไร ท่านก็มาปรับปรุงใช้

เวลาหลวงตา เวลาคนมาสัก ๒ ชุด ๓ ชุด ท่านบอกไฟเหลือง ไฟเหลือง คือไม่ไหวแล้ว คือมันหน้ามืด มันจะเป็นลม ไอ้คนฟังก็ยัง อู๋! ท่านพูดเหน็บพูดแนบ

เวลาคนมานะ พอดูเสร็จ “โอ้ย! หลวงตาต้องถนอมสุขภาพนะ หลวงตาต้องถนอมสุขภาพ อย่ารับแขกนานนะ”

ไอ้คนที่มันได้ประโยชน์แล้วมันพูดอย่างนั้นนะ ไอ้ข้างหลังรออยู่เต็มเลย แล้วเวลาเอ็งกลับไปแล้วนะ แล้วเราก็ตีเข้าที่พักไม่รับคนอื่น แล้วพวกข้างหลังล่ะ นี่ถ้าจิตใจคนมันอ่อนแอ แต่จิตใจคนเข้มแข็งบอก “ไม่ไหวแล้ว เราไม่สบาย” แต่ถ้าพูดตรงๆ เดียวคนมันก็แตกตื่นใช้ไหม ส่วนใหญ่ท่านจะไม่พูด มันก็กลับไป นี่พูดถึงว่าเวลาจะรับแขก เวลาจะสวดมนต์ทำวัตร

นี่ก็เหมือนกัน “เวลาสวดมนต์ทำวัตร เวลาพระผู้ใหญ่มาสวดมนต์แล้ว ยังไม่จบก็ลุกไปก่อน ท่านไม่ควรทำอย่างนั้น เหมือนไม่เคารพพระธรรม”

ความที่เคารพบูชาเนะ ถ้ามันเคารพเนะ มันถูกต้องดีงาม ความเคารพ เขาเรียก “ลง” เวลาหลวงตาท่านพูดไป ใครบ้างที่ลงหลวงปู่มัน ใครบ้างที่ลงท่าน คำว่า “ลงท่าน” คือเชื่อถือ ศรัทธา คนที่ไม่ลงเนะ ไม่ลงก็ต้องตรวจสอบ

อย่างเช่นเวลาหลวงตาท่านลงหลวงปู่มันมากนะ แต่เวลาหลวงปู่มันท่านแสดงธรรมหรือ ท่านพูดเรื่องวินัย ท่านเป็นมหา ท่านเรียนจบมาแล้วแหละ แต่ถ้ามีสิ่งใดท่านจะเปิด พระไตรปิฎกตรวจสอบ แล้วท่านบอกว่าเพียะๆ มันยังเคารพบูชาเข้าไปใหญ่ใจ

ด้วยความเคารพ เชื่อฟัง แต่ก็ยังค้นคว้า ยังเปรียบเทียบเนะ ไม่ใช่ด้วยความเคารพแล้ว จะปิดหูปิดตาเชื่อตามกันไป ไม่ใช่หรอก

ด้วยความเคารพ ถ้าด้วยความเคารพแล้วมันไม่แสดงความอหังการ มันไม่กิดไม่ขวาง มันไม่เป็นทัพพีขวางหม้อ มันไม่ใช่ไอ้เข้ขวางคลอง ถ้ามันไม่เคารพมันขวางเขาไปทั่ว ทั้งกิดทั้งกัน ทั้งเหยียดทั้งหยาม ทั้งทำลายคนอื่นทั้งนั้นนะ วิทยุพระ มานะกษัตริย์ ว่าอย่างนั้น

ฉะนั้น เวลาเป็นผู้ใหญ่แล้ว ผู้ถามก็เห็น เห็นไหม เวลาเขาสวดมนต์ยังครึ่งๆ กลางๆ เขาก็ลุกไปแล้ว

ถ้าเป็นเรา เราก็มองว่ามันไม่เคารพ นี่ไม่เคารพธรรมๆ ถ้าไม่เคารพธรรม ตัวเองก็ทำผิด

แต่ถ้าเป็นมุมมองของคนที่มีกิเลสเนะ “เอ็งเห็นไหม ข้าคนพิเศษ ข้าทำได้” ไอ้คนที่ทำได้ มันทูลูฐิมานะในใจบางที่มันก็อยากจะอวดนะ เวลาไม่มีคนมันไม่ทำหรอก เวลามีคนมามันเอาที่เดียวล่ะ เหยียดหยามเขาเลย ย่ำเขาเลย แล้วอวดว่าข้าทำได้ แต่ความจริงมันไม่รู้หรอก นั่นมันทำลายทั้งนั้นนะ

เวลาทำลายเขาไม่รู้ตัวนะ กิเลสเวลามันทำลายตัวมันเองด้วย แล้วทำลายถึงรัตนตรัยเลยล่ะ เวลามันทำลาย แล้วยังไม่รู้ตัวนะ ยังว่าข้าเป็นคนพิเศษ ข้าทำได้ แต่ความจริงแล้วมันเป็นเรื่องของทูลูฐิมานะเอาชนะคะคานกัน ถ้าพูดถึงกิเลสเนะ

แต่ถ้าเขาไม่รู้ตัว มันเป็นอย่างไรก็ได้ไม่รู้ตัว ทำอยู่ทุกวัน มันก็ลงที่ว่าเคยชินนั้นแหละ ถ้ามันทำชั่วจนเคยชิน มันก็ชั่วจนเคย แล้วชั่วมากขึ้นไปเรื่อย ๆ แต่ถ้ามันจะดีขึ้น มันก็จะดีขึ้น

นี่พูดถึงว่าทำวัตรสวดมนต์

มันไม่สมควรหรอก ใช้น้ำมันกรณิทำวัตรสวดมนต์นะ แต่ถ้าเป็นลงอุโบสถปรับอาบัติเลย

เวลาลงอุโบสถ อุโบสถของพระนะ เวลาถึงเวลาลงอุโบสถ เวลาลงอุโบสถต้องสงฆ์ทั้งหมด แล้วสงฆ์ต้องเป็นฉันทามติ เหมือนกลืน ค้านแม้แต่องค์เดียวก็ไม่ได้ แล้วเวลาลงมาสวดปาฏิโมกข์แล้วลุกไม่ได้ ลุกจากนั้นปรับอาบัติทันที เพราะมันทำให้สังฆกรรมนั้นเสียหาย สังฆกรรมนั้นเสียหายนะ

เวลาพระมาลงอุโบสถ ถ้าศีลต่างกัน นานาสังวาสร่วมกันไม่ได้ ต้องอยู่นอกหัตถบาธ ถ้าในหัตถบาธเป็นสงฆ์ทั้งหมด ถ้าสงฆ์ทั้งหมดแล้ว ถ้าเริ่มสวดปาฏิโมกข์แล้วถ้ายังไม่เสร็จ ลุกไปเป็นอาบัติทันที

แล้วถ้าสงฆ์มาไม่พร้อม สวดไม่ได้ สงฆ์วัดนี้มีอยู่ ๖ องค์ ถ้ามา ๕ องค์ ขาดอีกองค์หนึ่งไม่ได้ ต้องรอจนครบ ไม่ครบสวดไม่ได้ ถ้าเจ็บไข้ได้ป่วยต้องให้ฉันทามติมา ต้องบอกพระมาว่าป่วย ป่วยแล้วให้สงฆ์รับรู้ สงฆ์รับรู้ สงฆ์ลงอุโบสถเสร็จแล้วต้องให้เขามาบอกบริสุทธิ

นี่ถ้าเป็นวินัยนะ เวลาวินัยต้องพร้อมกัน แล้วเป็นฉันทามติ ไม่ใช่เสียงส่วนใหญ่ ฉันทามติ ต้องทั้งหมด แล้วต้องเป็นอย่างนั้นเวลาลงอุโบสถ ถ้าเป็นอุโบสถ ปรับหมดเลย ถ้าเป็นอุโบสถนะ อุโบสถก็ปาฏิโมกข์นั้นนะ

แต่ถ้าสวดมนต์เย็นมันก็มีลูกมีนั่งกันอยู่อย่างนี้ เพราะสวดมนต์เย็น สวดมนต์เช้า สวดมนต์เย็น เวลาลุกเวลานั่ง แต่ถ้าเป็นพระที่ดีมันจะเป็นแบบอย่างให้เยาวชน เป็นแบบอย่างให้พระบวชใหม่ พระนวกะได้ยึดเป็นแบบอย่าง ถ้าเป็นพระที่ดี เขาจะทำตัวเขา

เวลาหลวงตา อยู่กับหลวงตา เวลาพระ ท่านบอกว่า อย่าจับผิดกันนะ อย่าคอยมองคนนั้นผิด คนนั้นถูก เพราะแบบว่ามันภาวนาไม่เป็นเหมือนกันแหละ เวลาจะมองให้มองเรา คือให้มององค์ท่าน

ท่านบอกว่าให้มององค์ท่านเป็นแบบอย่าง ความเป็นอยู่ การขบการฉัน การบิณฑบาต ให้มองท่านเป็นแบบอย่าง การรับแขก การสนทนากับญาติโยมให้มีระยะห่าง อย่าไปคลุกคลี อย่าต่างๆ ให้มองท่านเป็นแบบอย่าง

ถ้าคนเป็นธรรมแล้ว มองท่านเป็นแบบอย่าง เราจะเอาสิ่งนั้นเป็นแบบอย่าง นี่ขอนิสัย แต่ถ้ามันไม่ใช่ธรรมแล้วมันก็มีปัญหา พอมีปัญหาไปมันก็ยุ่ง

ฉะนั้น ที่ว่าไอ้สวดมนต์ๆ ก็เหมือนกัน อย่างที่โยมเขาเขียนมาเขาพูด ถ้าไม่พร้อมก็ไม่ควรมา สวดที่นั่นก็ได้ นี่มาสวดเสียหน่อยแล้วก็ไป หรือเขาตั้งกฎไว้ต้องทำวัตรพร้อมกัน เป้งๆ เคะะระฆังแล้วทำวัตรๆ ทำวัตรเสร็จแล้ว พอสวดพุทธคุณเสร็จก็จะไปก่อนเลย เพราะถือว่าตัวเองพรรษามากกว่า ตัวเองมีสิทธิ สิทธิพิเศษ แล้วคนอื่นละ

แต่เวลาสวดมนต์มันเป็นของคนทีสวดนะ ใครทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ใครทำอย่างไรก็ได้ อย่างนั้น แล้วมันเป็นจริตเป็นนิสัย ถ้าตัวอย่างที่ไม่ดี หลวงตาท่านสอน เป็นตัวอย่างที่ไม่ดี อย่าทำ

ท่านบอกว่าท่านไปหมดทั่วประเทศไทย วัดหลวงวัดราษฎร์ จะวัดไหนท่านก็เข้าได้ ท่านเข้าไปศึกษาหมดละ แล้วถ้าตัวอย่างที่ไม่ดี เห็นแล้วไม่ดี อย่าทำ

แต่พวกเราแปลก ไอ้ที่ดีนะไม่ทำ ไอ้ทำที่ไม่ดีนั้นนะชอบ เออ! ไอ้ที่ทะเลกลางปล้อง ไอ้พวกฉันทนพิเศษนี้ชอบ เออ! แปลก แต่ไอ้ทำตามกันไปมันไม่ชอบ เออ!

แต่เวลาเป็นสามัคคีอุโบสถไง เวลากิเลสเป็นอย่างนั้น นี่ข้อที่ ๒. นะ

“๓. ผ่านิสีทนะที่พระสงฆ์ใช้รอนั่ง เป็นพระวินัยให้พระท่านถือปฏิบัติใช้รอนั่งทุกครั้ง หรือเปล่าคะ เพื่ออะไร ถ้าพระท่านไม่ปฐนั้งจะผิดวินัยไหมคะ”

ผิด

แต่เดิมพระในประเทศไทยก็อยู่กันมาแบบว่าเป็นประเพณีๆ เรื่อยๆ มา พอเรื่อยๆ มา พระจอมเกล้าฯ ท่านบวชแล้ว แล้วท่านจะสึกไปครองราชย์ แต่บังเอิญว่ารัชกาลที่ ๒ ท่านสวรรคตไปก่อน ท่านถึงต้องบวชต่อมาๆ ไง แล้วท่านมาศึกษาธรรมวินัย มาศึกษาแล้ว อยู่ในนี้ ผ่านิสีทนะมันอยู่ในปาฏิโมกข์ ผ่านิสีทนะไว้ปฐนั้ง ต้องปฐนั้ง เวลาปฐนั้ง ปฐนั้งเพื่ออะไร ไปอยู่ในวินัยมุข เล่ม ๑ เล่ม ๒ เล่ม ๓ เล่ม ๔

เวลาพระ เมื่อก่อนพระเป็นชนชาวอินเดีย มันเรื่องน้ำมัน เรื่องมันแบบชีวิตประจำวัน อย่างนั้นนะ ตัวเองจะมีไขมัน เวลานั้นที่ไหนแล้วมันเป็นรอยเลอะ ผ่านีสีทนะเขาเอาไว้ผ้าปูนั้ง ผ้าปูนอน

ภิกษุที่นั่งบนอาสน์สงฆ์ นั่งบนของของสงฆ์มันเป็นรอย ภิกษุเวลาขึ้นศาลา ล้างเท้า เช็ดเท้าไม่แห้ง เดินเข้ามา รอยเท้าหนึ่งรอย ทุกกฎหนึ่งตัว เวลาเรานั่งหรือเราจับมันมีรอยมือ นี่ปรับอาบัติหมดเลย

ฉะนั้น เวลาพระนั่งเขาจะมีไม้นะ พิงหลัง แล้วเวลาพระเราเวลานอนจะมีผ้าปูนอน เวลาจะนั่งมีผ่านีสีทนะ ผ่านีสีทนะเพื่อกันของของสงฆ์สกปรก ถ้าทำสิ่งใดเป็นรอย เรานั่งแล้วเป็นรอย รอยไขมัน รอยต่างๆ อาบัติทุกกฎ ทุกกฎ ทุกกฎ

มันมีมาอยู่ในพระไตรปิฎก ๒,๐๐๐ กว่าปีมาแล้ว แล้วพระเราก็ปล่อยเป็นประเพณีมาตลอด พอพระจอมเกล้าฯ ท่านมาศึกษา เพราะมันอยู่ในพระไตรปิฎก คือมันมีอยู่แล้ว ธรรมและวินัย พระไตรปิฎกมันมีอยู่แล้ว แต่พวกเราพระประเพณีเขาก็ปล่อยปละละเลยกันมาเรื่อยๆ

แล้วพอหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านมาประพฤติปฏิบัติ ท่านยังค้นคว้า ท่านค้นคว้าแล้วท่านจะปฏิบัติให้จริง

ผ่านีสีทนะ พระจะถือไปด้วย ผ้าปูนั้ง ผ่านีสีทนะคือผ้าปูนั้ง แล้วเวลาสิ่งที่สัมผัส ไม้ที่พรม น้ำมันของกลาง ถ้าบางที่ผ้าปูนั้งเป็นของกลางมาปูให้ก็มี อย่างเช่นเวลาตามงาน เวลาพระผู้ใหญ่มา พระผู้น้อยเขาจะไปปูให้

ปูให้ นี่เขาเรียกว่าอุปัฏฐาก อุปัฏฐากครูบาอาจารย์ ท่านทำให้ แต่ถ้าเราเป็นพระผู้น้อยผู้บวชใหม่ เรามีผ่านีสีทนะ ไปไหนต้องติดตัวไปด้วย แล้วเวลาไปไหนควรปู เว้นไว้แต่ไม่ได้ออกไปจากวัดใช้ไหม เราอยู่ในวัด เราจะทำข้อวัตรปฏิบัติ นี่เขาเรียกว่านวัตรกรรม

เมื่อก่อนพระในสมัยพุทธกาลนะ ในชมพูทวีป ๑๕ วันอาบน้ำทีหนึ่ง ถ้าอาบน้ำก่อนนั้นปรับอาบัติ ๑๕ วันอาบน้ำทีหนึ่งนะ แล้วพอต่อไป ถ้าทำนวัตรกรรมคือทำข้อวัตร พอทำข้อวัตรเวลากวาดวัด ทำความสะอาดมันเกิดเหงื่อไคล พอเกิดอย่างนั้นให้อาบน้ำได้ เวลาเราอาบน้ำ

เวลาผ้าอาบน้ำขึ้นมา เพื่อมันทำนวรรมนมันมีเหงื่อมีไคล มันอาบน้ำทำความสะอาดซะใหม่ถึงจะอาบน้ำได้ เวลาวัตรปฏิบัติมันมีข้อวัตรของมันไง

นี่พูดถึงว่าผ่านีสีทนะ ผ่านีสีทนะเวลาทำ เวลาครูบาอาจารย์ท่านมาฟื้นฟู ฟื้นฟูขึ้นมา ที่นี่พูดถึงว่าถ้าเป็นพระป่า

ผ่านีสีทนะ พระสงฆ์ใช้รองนั่ง กับพระวินัย ท่านต้องถือมา ท่านต้องใช้ทุกครั้งหรือไม่

เวลาทำวัตรสวดมนต์ทั้งหมด เพราะนั่นเป็นของของสงฆ์ ยิ่งในโบสถ์ด้วย เราไปนั่งแล้วเป็นรอยเป็นต่างๆ ปรับอาบตีหมด

เวลาเราทำข้อวัตร เราทำความสะอาด เวลาทำความสะอาด ทุกคนถึงว่าทำไมพระทำความสะอาด อย่างเช่นตามศาลาแวววาวไปหมดเลย นั่นก็คือข้อวัตรของท่าน นั่นวัดไม่ร้าง

แล้วผ่านีสีทนะมันเป็นเรื่องของประจำตัว เวลาบวช ผ้าไตร ๓ ผืน ผ้าไตร มันเป็นของบุคคลคนนั้น นิสิตทนะก็เหมือนกัน เป็นของของพระองค์นั้น พระองค์นั้นต้องถือมา ต้องปูนั่ง

ถ้าไม่ปูนั่งเขาเอาอัตโนมัตติ นี่เรื่องของเขาแล้วนะ บางที่เอาอัตโนมัตติ เอาความสะอาดสบายอะไร ใช้นั้นเป็นเรื่องส่วนตัว แต่นี่พูดถึงผ่านีสีทนะ มันต้องมีมาตลอด เป็นอย่างนั้นตลอดมา นี่ข้อที่ ๓.

“๔. เป็นพระบวชมาหลายพรรษาแล้ว เวลาเมตตาติโยมถวายปัจจัย มักจะให้แถวที่บวช ถูร้อนหรือปิดเทอมเป็นคนถือปัจจัยให้ แล้วแถวจะผิตศีลใหม่คะ เพราะถือว่าเป็นเงินของอาจารย์”

นี่มันผิต เวลาเขาถวายปัจจัยๆ เขาจะเอาไว้ให้กับไวยาวัจกรหรือไว้ให้กับผู้เป็นผู้อุปฐาก ผู้อุปฐาก เวลาปัจจัยเขาถวายพระ เขาจะถวายว่า ถวายปัจจัยนี้เพื่อแลกเปลี่ยนเป็นปัจจัย ๔ การดำรงชีพของพระสงฆ์ ถ้าพระสงฆ์ต้องการสิ่งใดให้เรียกร้องได้เอามาจากไวยาวัจกรหรือเรียกร้องเอาตามมูลค่าของปัจจัยนั้น

เวลาธรรมวินัยไม่ให้ยินดีในเงินและทอง แต่ให้ยินดีในสิ่งที่เกิดจากเงินและทอง เพราะ
 พระเราต้องดำรงชีพใช้ไหม ดำรงชีพ ปัจจัยเครื่องอาศัย ปัจจัย ๔ มันต้องใช้ปัจจัยแลกมา ให้
 ยินดีในสิ่งที่แลกมา ไม่ให้ยินดีในตัวเงินตัวทองไง ถึงไม่ให้รับเงินรับทอง

ถ้าไม่รับเงินรับทอง ถ้าไม่ยินดีทั้งหมดมันก็ยินดีสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ได้ ฉะนั้นถึงบอกให้ยินดี
 ในสิ่งที่เกิดขึ้น แต่มีการกสงฆ์เป็นผู้ดูแล

ที่นี้การกสงฆ์เป็นผู้ดูแล ถ้าเป็นวัดๆ บอกบวชมาก็พรรษามาก เวลาที่มีพระมาบวชภาค
 ฤดูร้อนหรือบวชปิดเทอม ให้เถรนั้นถือให้ อันนี้ถือว่าเป็นการเห็นแก่ตัว

พระหิบบเงินก็ผิด เถรหิบบเงินก็ศีลขาด เวลาตัวเองรู้จักว่ามันหิบบไม่ได้ มันเป็นอาบัติ
 ปาจิตตีย์ เป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์ เงินนั้นเป็นนิสสัคคีย เพราะมันเป็นวัตถุอนามาส จับต้องไม่ได้
 ถ้าจับต้องแล้วเป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์ ถ้าจะปลงอาบัติแล้วต้องโยนทิ้งไปโดยไม่ให้เห็นที่ตก แล้ว
 ถึงปลงอาบัตินั้น หิบบเงินนี้หลุด

แล้วตัวเองถ้าจับต้องเป็นนิสสัคคียปาจิตตีย์ แล้วเวลาไปให้เถรจับ เถรก็ชาตรูปขันธ์
 มันก็ชาตศีลเหมือนกัน แล้วเวลาเถรบวชภาคฤดูร้อนหรือบวชปิดเทอม แล้วให้เขาถือเงินให้ เรา
 ก็คิด นั่นเป็นพระ เป็นเถร เป็นผู้น้อย จะใช้ทำอะไรก็ได้

นี่ไม่เคารพธรรมวินัย ไม่เคารพพระพุทธรูปเจ้า

เวลาตัวเองถือว่าเราเคารพพระพุทธรูปเจ้า เราไม่ทำผิด เราให้คนอื่นทำผิด ก็เหมือนจ้าง
 วานให้คนอื่นทำผิดหรือ

เราเห็นแล้วเศร้ามากนะ

ถ้าใครถวายก็ไว้ที่นั่น ถ้าไม่มีคนเก็บ ไม่มีคนอะไรก็ทิ้งไปเลย ถ้าจะมีคนเก็บ ให้ใครเก็บ
 ให้ก็เก็บให้ ถ้าไม่เก็บก็ให้เขาเอากลับคืนไป

ไร้สาระ เพราะอะไร

เพราะเขาเณรมาแลก เอาศากยบุตรไปแลกกับสิ่งที่เอาความสะดวกของตน นี่มันเป็น เรื่องส่วนบุคคล ความเห็นแก่ตัว แต่ผู้ที่เณรบวชอยู่ร้อน ปิดเทอม เขาไม่รู้หรอก เด็กๆ ไม่รู้เรื่องอะไร

แต่เวลาเอาเด็กมันมาบวชใหม่ ก็ควรจะให้ความจริงกับเขา ให้ชีวิตเขาได้สัมผัสสิ่งที่ดีงามไป ถ้าเขาบวชเณรมา แล้วเขาบอกว่าฉันนี้หยิบไม่ได้ อาจารย์ท่านบอกเลย เงินหยิบจับต้องไม่ได้ มันจะได้ประสบการณ์ของเณรนั้น ว่าสิ่งนี้พระเณรทำไม่ได้

แต่เนี่ยเรารู้ว่าพระทำไม่ได้ แต่เราให้เณรทำ พอเณรทำ เณรมันรู้อะไร พอโตขึ้นมันกับบอก “อ้าว! ฉันเคยทำ ฉันเคยทำไง” แต่ถ้าบอกเณรสอนเณรว่าผิด ทำไม่ได้ เณรมันโตขึ้นมามันบอก “เฮ้ย! เมื่อก่อนกูเป็นเณรภูบวชนะ อาจารย์กูสอนว่าหยิบตั้งค์ไม่ได้นะเว้ย” สิ่งนี้มันมีค่ากว่าเราไปให้ว่วนเขา

เราให้ว่วนเขา เราฝึกคุณงามความดีไว้กับใจเขา กับเราฝึกความผิดกับใจเขาไป คนคนนั้นเขาจะได้รับข้อมูลผิดๆ ไปทั้งชีวิตเขา เว้นไว้แต่เขาเป็นคนดี เขาไปศึกษาข้อมูลนั้นแล้ว เออ! ผิดว่ะ

ถ้าเขาเป็นคนดีนะ เขาก็ไปโตขึ้นมาหรือมาบวชพระ บวชพระ เวลาบวชพระนี้ไม่ได้แล้ว นิสัสัคคิยาจิตตีย์ สิ่งที่ได้รับเงินและทองไม่ได้ แล้วรับเงินรับทองไม่ได้ แล้ววัดวาอารามที่เขาสร้างกันมา ทำไมเขาทำกันไม่ได้ละ

เขามีคณะกรรมการ เขามีไวยาวัจกร เขามีคนเก็บ เขามีคนทำใจ บริษัท ๔ ใจ ภิกษุก็รับผิดชอบในวัดเท่านั้น หัวหน้านั่นนะ

ฉะนั้นบอกว่าไปใช้ให้เณรถือ เณรเก็บ

เราเห็นแล้วมัน ภาษาเรานะ เราก็รับไม่ได้ เพราะอะไรนะ เพราะเณรหรือผู้ที่บวชเข้ามาวัดควรที่จะให้เขารู้จักความผิดชอบชั่วดี สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด เราต้องบอกเขาให้ชัดเจน เพราะเขาจะเป็นธรรมทายาทต่อไป

แล้วเราหลบ เพราะเราทำไม่ได้ เราไม่ทำ แต่ไปให้คนอื่นทำ

ไอ้เนี่ยเราก็ไม่ชอบ

มันต้องมีวิธีการบริหารจนได้แหละ ตอนนี่ไง ออนไลน์ ทำบุญออนไลน์เลยนะ เดี่ยวนี้เขา โอนบัญชี ไม่ต้องจับตังค์ โอนเลย ถ้าไม่ต้องไปถือเงินถือทองแล้ว เลขบัญชีบอกมา โอนให้เลย นี่ทางออนไลน์

แต่อันนี้ต่อไปเขาจะออนไลน์ก็ได้ แต่ตอนนี่ที่เขาเกิดมาแล้ว ถ้าเกิดมาเห็นสิ่งนั้นแล้วมัน ก็เศร้าใจนะ แต่ผู้เห็นเขาไม่รู้ว่่าข้อเท็จจริงเป็นแบบใด ทำไม่ถึงให้เนรถือ เนรเก็บ เนรหยิบ มัน คงมีเหตุการณ์อะไรต่อเนื่องหรือไม่

แต่ถ้ามันเป็นเรื่องธรรมดาณะ ภาษาเราณะ ภาษาเรา เราเศร้าใจว่ะ เพราะอนุชนรุ่นหลัง ผู้ที่จะมาสืบต่อศาสนาเขาควรจ้ะรู้ความผิดชอบชั่วดี สิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ควรจะฝึกหัดเขา ไม่ใช่ ไปป้อนมันตั้งแต่ตอนนี่ ข้อมูลผิดๆ แล้วโตขึ้นไปก็ไม่ได้รับรู้ผิดๆ ไปไง

หยิบเงินและทองไม่ได้ แล้วหยิบเงินไม่ได้ แล้วพระใช้อะไร มีคนคิดอย่างนี้มาก

ถ้ามีเป้าหมายบวชมาเพื่อประพฤติปฏิบัตินะ ไร้สาระมาก จะเป็นจะตายให้เป็นไป เรา ตั้งแต่บวชมาไม่เคยแตะเลย แล้วไม่เคยแตะเลย ขึ้นรถที่ไรโดนเขาไล่ลงทุกทีเลยละ

เมื่อก่อนนะ เวลารขึ้นรถ เวลากลับมาบ้าน ให้ญาติซื้อตัวไปรษณีย์ ไปรษณียบัตร แล้ว เวลานั้นรถใกล้ๆ พอซักไปรษณียบัตรให้เขา

“ไอ้! อีกแล้ว” เขาก็เบื่อกมากเลย เพราะเขาต้องไปแลกเปลี่ยนไง แล้วค่ารถ ๕ บาท ๑๐ บาท ได้กรรมมันรังเกียจมาก

เราเจอประสบการณ์อย่างนี้มาเยอะ แต่อยากจะปฏิบัติไง อยากปฏิบัติ สิ่งใดทำไม่ได้ก็ ไม่ทำ แล้วพอไม่ทำแล้ว ตอนเป็นพระเด็กๆ เจอเรื่องอย่างนี้มามาก แต่เจอมามากขนาดไหนมัน ก็ไม่ “เฮ้อ! เลิกเถอะ”

มันมีพระหลายๆ องค์นะ เขาก็พยายามพลิกแพลง เอาไว้ในหนังสือบ้าง เอาไว้ในยาม บ้าง ไว้ในยามบอกว่าไม่ได้ถือยาม

ภาษาเราเลย เกิดยึดตัวกินไข่ อย่างไรแล้วมันก็หลอกตัวเอง คนที่จะประพฤติปฏิบัติไม่หลอกตัวเอง ผิดเป็นผิด ถูกเป็นถูก ทำได้ก็ทำได้ ทำไม่ได้ก็ทำไม่ได้ มันทุกข์ยากขนาดไหนเราก็พยายามหาหนทางของเรากระเสือกกระสนไป นี่พูดถึงเรื่องเงินและทอง

ฉะนั้น สิ่งที่เขาบอกว่า “พระบรมมาหลายพรรษาแล้ว เวลาที่มีญาติโยมมาถวายปัจจัย มักจะใช้เงินที่บวชช่วงฤดูร้อนหรือปิดเทอม เป็นคนถือปัจจัยไว้ให้ แล้วเงินจะผิดศีลไหมคะ เพราะถือเงินให้อาจารย์ไม่ใช่เงินของตน”

ไม่ใช่เงินของเงินไร บอกว่าถือให้คนอื่นนะ ผิดทั้งนั้นแหละ เพราะถือให้คนอื่นหรือถือของเรา อสรพิษ จัปฐจางสิ พระจับมันกัด เณรจับไม่กัดใช่ไหม จงอาจใครจับมันก็กัด ไม่มีของใครของมันหรอก ใครจับ กัดทั้งนั้นนะ

ผิด ฉะนั้น พอมันผิดแล้วมันก็เศร้าใจไป พอเศร้าใจก็จับ เรื่องมันเป็นเรื่องของโลก มันเป็นเรื่องของบุญบาปของคน ถ้าบุญบาปของคน นี่พูดถึง ถ้าเคารพในธรรมและวินัย ทำอย่างนี้ไม่ได้

ไฉนมันแบบว่าหน้าไหว้หลังหลอก เวลาปฏิบัติมันถึงไม่ได้ความจริงใจ ที่เราจะทำความจริงกันเราทำซึ่งๆ หน้า ผิดเป็นผิด ถูกเป็นถูก ไม่มีที่ลับที่แจ้ง เราพยายามทนของเราเอาเพื่อประโยชน์กับการประพฤติปฏิบัติของเรา จบ

ถาม : เรื่อง “เรียนสอบถามเรื่องหนังสือค่ะ”

ดิฉันนับถือศาสนาคริสต์ แต่ได้อ่านหนังสือประวัติพระอาจารย์มั่นของเพื่อน รู้สึกประทับใจมาก อยากมีไว้เป็นของตัวเองสักเล่ม แต่ไม่ทราบว่าหาได้ที่ไหน รวมทั้งหนังสือประวัติการภาวนาของหลวงตาพระมหาบัว และหนังสือปฏิบัติของพระธุดงค์กรรมฐาน ยินดีซื้อด้วยค่ะ กราบขอบพระคุณล่วงหน้า

ตอบ : เราอยู่กับหลวงตา อยู่กับครูบาอาจารย์มา ให้ธรรมเป็นทานๆ ใจ เวลาคำว่า “ให้ธรรมเป็นทาน” ให้ธรรมเป็นทานคือให้ทางวิชาการ ให้สติปัญญาคน นี่คือการให้ธรรม

ฉะนั้น เวลาหนังสือ เวลาหลวงตาท่านทำ ท่านแจก ท่านบอกเลย พระ ถ้าพระยังเป็น ผู้ให้ไม่ได้ แล้วใครจะเป็นผู้ให้ เวลาสอน สอนเรื่องธรรมะๆ สอนเขาๆ แต่พระทำตัวเป็นพ่อค้า เป็นไปไม่ได้ ฉะนั้น หนังสือของท่าน ท่านจะพิมพ์แจกทั้งนั้น

เวลาหนังสือประวัติหลวงปู่มี มีสำนักพิมพ์หลายสำนักเลยมาขอซื้อลิขสิทธิ์จากท่าน ท่านไม่ยอม ท่านไม่ให้ ท่านอยากให้ เป็นของส่วนกลาง ให้เป็นของชาวพุทธทั้งหมดใจ ท่านแจก ฟรีๆ แจกทั้งนั้น

ฉะนั้น มาถามถึงหนังสือ “หนังสือประวัติหลวงปู่มี” หนูได้อ่านแล้วหนูอยากได้อ ยากจะขอได้ที่ไหนเจ้าคะ”

ขอที่เจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่นี่ขอเขา ขอเขาแล้วแจ้งที่อยู่เขา เดี่ยวเขาส่งให้ เขาส่งให้หมด

เพราะที่นี่มีคนขอมาเหมือนกัน แต่เราจะไม่ให้พวกที่ขอไปแล้วเขาไม่ได้เอาไปศึกษา เขา เอาไปแจกหาเสียง หรือถ้าคนเอาไปแล้วเขาก็เอาไปขายต่อ ใ้พวกนี้มันเป็นเรื่องที่ว่ามันเป็น เรื่องธุรกิจทางโลกไป แต่ของเราไม่ทำ นี่พูดถึงไม่ทำนะ

ฉะนั้น ที่ทำหนังสือๆ อยู่นี้ เพราะว่าเวลาบวชเรียนมาแล้ว บวชเรียนมานะ ช่วงนั้นครูบา อาจารย์ยังมีชีวิตอยู่ เรายังได้สัมผัสครูบาอาจารย์ที่มีชีวิต แล้วเราได้ฝึกหัดปฏิบัติมา แล้วพอครู บาอาจารย์ที่มีชีวิตท่านล่วงไปๆ จนหลวงตาท่านกนิพพานแล้ว หลวงปู่เจี๊ยะกนิพพานแล้ว แล้ว เราไม่มีความสามารถที่จะทำประโยชน์กับศาสนาได้มากมาย

ฉะนั้น สิ่งที่เป็นประวัติครูบาอาจารย์ ชีวิตของท่านทั้งชีวิตท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ตามความเป็นจริง หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มี้น ครูบาอาจารย์ของเราท่านสนทนธรรมกันแล้ว ท่าน รับกันเอง ท่านยอมรับว่าท่านเป็นพระอรหันต์ทั้งสิ้น ฉะนั้น สิ่งนี้มันเป็นประโยชน์กับ พระพุทธศาสนา แล้วถ้าไม่ทำมันก็จะเลือนหายไป เราถึงตั้งใจและตั้งใจทำ

แล้วเราคิดของเราเองด้วยว่าหลวงตาท่านสั่งเราไว้ เพราะหลวงตาท่านมาที่โพธาราม ท่านเคยพูดกับเรานะ “หงบ เราเห็นความสำคัญอยู่ ๒ อย่าง อย่างหนึ่งคือหนังสือ กับเทป”

เรารับฟังไว้ รับฟังไว้ ท่านพูดกับเราไว้ ฉะนั้น เวลาท่านพูดกับเราไว้ เรามีโอกาสที่มี กำลังที่จะทำได้ เราทำ แล้วทำเป็นธรรม เป็นทาน แจก แจก

ฉะนั้น เขาบอกว่า “เรียนสอบถามเรื่องหนังสือค่ะ”

ติดต่อสอบถามที่สำนักงาน แล้วขอเขา แล้วเดี๋ยวเขาส่งให้ ส่งให้เป็นธรรม เพราะเป็นประวัติครูบาอาจารย์ที่มันเป็นธรรม

เขาบอกว่าเขาไปอ่านของเพื่อนเขา อ่านแล้วชอบใจมาก อ่านแล้วดีใจมาก

นี่ก็เหมือนกัน อ่านธรรมะๆ ศึกษาธรรมะ ศึกษาแล้วมันได้สัมผัสคุณธรรม สัมผัสธรรม พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เวลาพระพุทธเจ้าก็รู้จักได้ พระสงฆ์ พระสงฆ์ก็รู้จักได้ นี่ไง แล้วพระธรรมๆ ละ สัมผัสธรรมที่ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติเป็นธรรมๆ เห็นไหม ได้สัมผัสพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มันเป็นรัตนตรัย มันครบสมบูรณ์แบบไง

เราถึงทำไว้ให้เป็นที่ว่าควรทำประโยชน์บ้าง เกิดเป็นคน บวชเป็นพระ ทำสิ่งใดไว้เป็นประโยชน์กับศาสนาบ้าง เอวัง